

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА И УСЛУГА ИЗ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Миленко Чуровић
Висока школа социјалног рада, Београд

Друштвени поремећаји у расподели угрожавају све већи део становништва локалне, националне и глобалне заједнице. Институције социјалне заштите сваким даном постају кључни актери регулисања кризних ситуација. У раду је приказан функционални модел система социјалне заштите у Републици Србији.

Кључне речи: *помоћ, социјална заштита, Србија, институције*

Увод

Вишедеценијска негативна дешавања око нас, код нас, и у нама самима су нас довела, и доводе до стања да често не можемо да задовољимо егзистенцијалне потребе, остваримо своја људска права која су нам загарантована свим националним и међународним законским прописима и остваримо квалитет живота у складу са личним потребама и захтевима савремених друштвених норми и начела.

Обавеза социјално одговорне државе је да грађанима, који се налазе у ситуацијама када не могу сами да реше сопствене проблеме, пружи одговарајућу помоћ и подршку. У складу са тим обавезама и захтевима, Република Србија је, кроз систем социјалне заштите, уредила како и на који начин могу и треба да се превазиђу проблеми социјално угрожених грађана и унапреди квалитет њиховог живота.

Особе које се у једном тренутку свог живота нађу у ситуацији да им треба организована друштвена помоћ за излазак из проблема у којима су се нашли не треба да буду пасивни посматрачи у процесу који воде државни органи и други пружаоци услуга социјалне заштите у проналажењу одговарајуће врсте помоћи и подршке. Неопходна је пуна партиципација (учешће) у свим активностима и одлукама које се тичу њих и њихових породица, односно групе грађана. Да бисте то остварило, они морају да имају основне информације о својим правима и да тако оснажени буду активни учесници очекиваних позитивних промена у свом животу.

Угроженим лицима је неопходно пружити јасне информације и упутства како да се остваре права из система/области социјалне заштите и како да се поступи у њиховом остваривању. Тиме се добија могућност преузимања очекиване улоге у решавању, односно превазилажењу, проблема уз помоћ организација и институција из система социјалне заштите.

Шта је неопходно знати? Пре свега, ко је од стране државе препознат као установа и институција која мора да брине о угроженим лицима и њиховим проблемима због материјалне угрожености или проблема у отежаном функционисању породице или заједнице; на који начин је уређен систем функционисања таквих установа; које су обавезе тих установа; како да се, без додатних потешкоћа које најчешће произлазе из недовољног професионалног приступа у раду организација и институција, дође до решења која задовољавају најбољи интерес угрожених лица; која су права и могућности које нуди систем социјалне заштите.

Шта је социјална заштита

Према одредбама Закона о социјалној заштити (усвојен 2011. године), социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. Основни принцип социјалне заштите је поштовање и недељивост људских права. Развијање поштовања и недељивости људских права у систему социјалне заштите, подразумева и примену следећих принципа:

Најбољи интерес корисника – услуге које се пружају су у највећем степену усаглашене са потребама корисника уз поштовање људских права и достојанства особе.

Партиципација, одговорност и самосталност корисника – обезбеђено учешће корисника у доношењу одлука о начину задовољавања његових потреба и одговорност за избор и коришћење сопствених потенцијала. Пружање подршке кориснику за активирање потенцијала за самостално задовољавање потреба, продуктиван живот у заједници и предупређење зависности од социјалних служби.

Права корисника су наведена у Закону о социјалној заштити од члана 34 до 39, а то су:

- Право на информације,
- Право на учешће у доношењу одлука,
- Право на слободан избор услуга,
- Право на поверљивост података,
- Право на приватност,
- Право на притужбу.

Овако постављен систем социјалне заштите, према одредбама Закона о социјалној заштити, треба да обезбеди:

- достизање, односно одржавање минималне материјалне сигурности и независности појединца и породице у задовољавању животних потреба;
- обезбеђење доступности услуга и остваривање права у социјалној заштити;
- стварање једнаких могућност и за самостални живот и подстицање на социјалну укљученост;
- очување и унапређење породичних односа, као и унапређење породичне, родне и међугенерациске солидарности;
- предупређење злостављања, занемаривања или експлоатације, односно отклањање њихових последица.

Постављени циљеви социјалне заштите остварују се пружањем услуга социјалне заштите и другим активностима које предупредују, умањују или отклањају зависност појединаца и породица од социјалних служби. У складу са законом, право на социјалну заштиту има сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ и подршка ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољење основних животних потреба.

Права у области социјалне заштите се финансирају из буџета Републике Србије и са локалног нивоа (субвенције, једнократне новчане помоћи и сл.). Закон о социјалној заштити, усвојен 2011. године предвиђа и право коришћења услуга социјалне заштите, које се, такође, финансирају са оба нивоа. Република финансира услуге смештаја деце и младих, особа са инвалидитетом и домове за смештај одраслих и старих. Новине у Закону предвиђају обавезу финансирања услуга подршке и помоћи (сервиса подршке) грађанима на локалном нивоу. Препознавање потребе за одређеном врстом услуга, њихово успостављање и развијање у складу са стандардима, као и процена квалитета услуга, је у искључивој надлежности локалних самоуправа.

Улога и одговорност центара за социјални рад у систему социјалне заштите

У систему социјалне заштите, центри за социјални рад су носиоци социјално-заштитне функције и представљају сервисе који треба да буду у служби грађана. Центри функционишу на нивоу општина/градова као посебне институције и свака општина/град има свој центар.

Центар за социјални рад је институција поливалентног типа, основана од стране државе, са јавним овлашћењима у области решавања о правима грађана из области социјалне заштите, остваривања улоге органа старатељства, превентивних делатности као и праћења и проучавања социјалних проблема. Функције центра за социјални рад укључују и пружање услуга при чему центар поступа по стандардима и нормативима које утврђује надлежни орган јединице локалне самоуправе. У вршењу јавних овлашћења, центар, у складу са Законом, одлучује о:

- остваривању права на материјално обезбеђење;
- остваривању права на додатак за помоћ и негу другог лица;
- остваривању права на помоћ за оспособљавање за рад;
- остваривању права на смештај у установу социјалне заштите;
- остваривању права на смештај одраслог лица у другу породицу;
- хранитељству;
- усвојењу;
- старатељству;
- одређивању и промени личног имена детета;
- мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права;
- мерама корективног надзора над вршењем родитељског права.

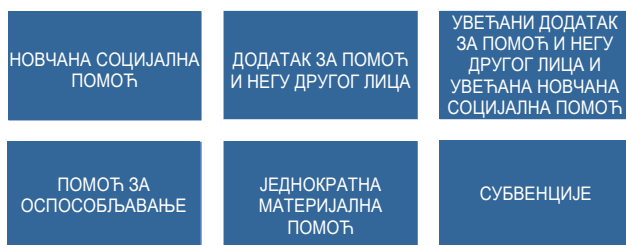
Правилник о организацији, нормативима и стандардима рада у центрима за социјални рад, који је усвојен 2008. године, увео је нову методологију у раду центара – вођење случаја. Њоме је дефинисано да се од дана када угрожено лице затражи неку помоћ у центру одређује стручни радник, односно водитељ случаја.

Унутрашња организација центра предвиђа постојање пријемне канцеларије у којој стручни радник успоставља почетне контакте са корисницима. У тим првим разговорима има обавезу давања свих потребних информација које корисник затражи, или да их упуту на установе и институције које могу да дају тражене информације. Дакле, први разговор у било ком центру, обавља се у пријемној канцеларији и тиме се остварује законско право на информисаност. По правилу, односно захтевима стандарда, на вратима пријемне канцеларије, или другом видљивом месту, треба да буде истакнуто радно време пријемне канцеларије која је најчешће краћа од радног времена центра због обавеза пријемног радника и у другим пословима и поступцима у оквиру центра. У случају да је ово, или било које друго право ускраћено, може се изразити жалба, односно притужба, најчешће руководећем органу, позивајући се на право на притужбу, и обавезу центра да поступи по притужби. Стандарди предвиђају обавезу центра да процедуром уреди начин изјављивања жалби као и поступања и одговорност по жалбама, али пракса показује да већина центара није уредила ту област.

Сваки даљи контакт са водитељем случаја, стручним радницима и осталим запосленима у центру остварује се уз пуно уважавање и поштовање личности и потреба. Равноправни разговор и тражите решење проблема због којих је угрожено лице дошло у центар обавља се кроз сараднички однос са стручним радником. Сваки постигнути договор око предузимања одговарајућих мера и одлука у циљу решавања проблематике мора да буде постигнут уз сагласност која се верификује потписом тражиоца помоћи на документима који су саставни део документације о спровођењу стручног поступка у центру. Стручни радник је у обавези да информације које је добио користи само за потребе спровођења стручног поступка и да води рачуна о њиховој заштити ради остваривања обавезе поверљивости.

Материјална подршка

Право на различите врсте материјалне подршке се остварује ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника. Врсте материјалне подршке приказане су на слици 1.

Слика 1 – Врсте материјалне подршке

Новчана социјална помоћ

Право на новчану социјалну помоћ може остварити појединац/појединка, односно породица која нема приходе или има мањи приход од нивоа социјалне сигурности, под условом да средства за egzистенцију не могу обезбедити по основу рада, имовине или од сродника који су у обавези да их издржавају.

Закон о породици дефинише сроднике који имају законску обавезу издржавања члана породице који је у стању материјалне угрожености. Према тим одредбама, обавеза родитеља је да издржавају децу до пунолетства и док су на редовном школовању, најкасније до 26 год. Обавеза деце је да издржавају родитеље у случају њихове неспособности за рад и у складу са својим могућностима која се *искључиво* утврђују судским путем. Захтев за утврђивање могућности деце у испуњавању својих обавеза може поднети надлежни центар за социјални рад уколико има сагласност корисника, корисник лично или правни заступник корисника. У случају да суд утврди немогућност издржавања од стране деце, корисник остварује право на новчану социјалну помоћ. У супротном, доноси се решење о обавези сродника на давање одређеног износа на име издржавања родитеља. Пракса показује да се веома мали број родитеља одлучује за покретање поступка пред судом и тиме додатно угрожавају своје egzистенционално функционисање али је то лично право као и избор у доношењу одлуке.

Основица за утврђивање висине новчане социјалне помоћи утврђује се у јединственом износу за целу територију Републике Србије, а усклађује се са индексом потрошачких цена у претходних шест месеци, на основу статистичких података, два пута годишње, 1. априла и 1. октобра. Износ новчане социјалне помоћи се одређује према следећој скали:

- за појединца, односно носиоца права у породици – у висини основице,
- за сваку наредну одраслу особу у породици – 0,5 од висине основице и
- за дете до 18 година – 0,3 од висине основице.

Према Решењу о номиналним износима новчане социјалне помоћи, односно од 1. октобра 2017. године основица износи 8.201,00 динара.

Услови за остваривање права се преиспитују на годишњем нивоу, што значи да једном остварено право не значи право неограниченог коришћења. Преиспитивање подразумева и подношење нове документације која је усклађена са траженим временским роком.

Захтев за остваривање права на социјалну помоћ се подноси на прописаном обрасцу који се може добити у центру за социјални рад у општини где подносилац станује. Уз захтев је неопходно приложити и другу личну, породичну и имовинску документацију којом се потврђује радни и имовински статус лица за које се подноси захтев (табела 1). Трошкове који настају током прикупљања потребне документације сноси сам корисник. У случају да центар процени да корисник нема потребна новчана средства, издаје се потврда надлежним органима о потреби ослобађања од плаћања такси. Уколико центар има сазнања о кориснику који, услед инвалидитета или других отежавајућих околности, није у могућности да своја права оствари доласком у центар, обавезан је теренски обилазак таквог корисника. Такође, када

корисник не може (инвалидитет, неписменост, непознавање језика) да сам попуни обрасце, пријемни радник, или друго овлашћено лице из центра је у обавези да то учини уместо корисника, све до потписа. За потребе потписивања, односно овере веродостојности приказаних података таквог корисника се користи отисак палца.

Табела 1 – Документа која се прилажу уз захтев

1.	Уверење о заједничком домаћинству оверено од стране надлежног органа (доказ: Ако је родитељ умро – Оставинско решење о расправљеној заоставштини за подносиоца захтева и његовог супруга. Донети и извод умрлих за оца/мајку. Ако је родитељ жив донети извод рођених и уверење из катастра о површини земље која се води на родитеља)
2.	Извештај Службе за катастар
3.	Извештај Управе прихода
4.	За рођене у другој општини Уверење о имовном стању према општини рођења
5.	Личне карте на увид и фотокопије истих
6.	Изводи из МК рођених за све чланове породице у оригиналу или овереној копији – старости до 6 месеци
7.	Радне књижице да се фотокопирају 1. и 2. страна и 6. и 7. страна и на увид ради састављања службене забелешке, а ако је престао радни однос копија решења о престанку радног односа
8.	Уверење из Завода за тржиште рада
9.	Уверење за сву децу да су на школовању
10.	Пријаве пребивалишта из СУП-а за сву децу
11.	Уверење из Фонда ПИО
12.	Уколико сте разведени – копија пресуде (оригиналан документ прибавља се у надлежном суду)
13.	Уколико су деца из ванбрачне заједнице – копију пресуде о обавези издржавања (оригинални документ прибавља се у надлежном суду)
14.	За сроднике ван домаћинства доказ о заједничком домаћинству, доказ о имовинском стању и радном статусу – ради утврђивања могућности и обавеза да пружа издржавање (уколико не постоји пресуда старости до 1 године).
15.	Уверење из СУП-а о (не)поседовању моторног возила
16.	И други докази по захтеву службе Центра за социјални рад
17.	Обрачун за струју

Центар за социјални рад је дужан да на време упозори тражиоца помоћи у случају недостајуће документације и наложи им да их благовремено доставите. Након тога, у року од месец дана од дана подношења захтева, доноси решење о (не)признавању права. У случају незадовољства исходом, може се упутити жалба другостепеном органу, а поука о начину исказивања жалбе и коме се жалба упућује садржана је (обавезно) у решењу.

Право на увећану социјалну помоћ признаје се појединцу/појединки који је неспособан за рад, односно породици чији су сви чланови неспособни за рад и једно-родитељској породици.

Неспособност за рад у захтеву за остваривање овог права и његово доказивање је у складу са прописима Пензијског инвалидског осигурања у погледу старости корисника (важи старосна структура као и за одлазак у пензију за жене и мушкар-

це). Налаз Органа вештачења Фонда пензијско инвалидског осигурања о постојању потпуне неспособности за рад је други основ у доказивању овог права.

Увећана новчана социјална помоћ утврђује се тако што се припадајући износ новчане социјалне помоћи за појединца, односно породицу увећава за 20%. За обрачун износа ове врсте помоћи користи се скала као и за остваривање права на материјалну помоћ.

Документа која се прилажу уз захтев:

– захтев у писаној форми који попуњава корисник, или пријемни радник центра уколико корисник није у могућности због објективних потешкоћа да сам то уради (неписменост, постојање инвалидитета, непознавање језика и сл.)

– докази о неспособности за рад (налази лекара, извод из матичне књиге рођених и друго – зависи од могућности корисника за прибављање одговарајућих специјалистичких налаза или потребе за додатном документацијом).

Додатак за помоћ и негу другог лица

Право на додатак за помоћ и негу другог лица има лице коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољили своје основне животне потребе. Потреба за помоћ и негом другог лица утврђује се на основу прописа о пензијско-инвалидском осигурању који предвиђају обавезан лекарски преглед од стране лекара вештака у надлежном Фонду пензијско инвалидског осигурања.

Табела 2 – Документа која се прилажу уз захтев

1.	Захтев (у писаној форми својом руком или штампан)
2.	Налаз лекара специјалисте о потреби за помоћи и негом другог лица (оригиналан налаз)
3.	Предлог педијатра (за дете) за вештачење (образац бр. 1)
4.	Фотокопију личне карте за пунолетно лице, за малолетно лице Извод из матичне књиге рођених (прибавља се у матичној служби општине)
5.	Уверење о држављанству ако лице није рођено у Републици Србији (прибавља се у матичној служби општине)

Увећани додатак за помоћ и негу другог лица

Право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица остварују лица код којих је утврђено да имају телесно оштећење од 100% по једном основу или да имају органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа, као и лица која имају више оштећења, с тим да ниво оштећења износи по 70 % и више процената по најмање два основа. Постојање и степен телесног оштећења утврђује се на основу прописа о пензијско-инвалидском осигурању. Поред решења о признавању права на додатак за туђу негу и помоћ, за остваривање овог права потребна су и прописана документа (табела 3).

Табела 3 – Документа која се прилажу уз захтев

1.	Захтев (у писаној форми, ручно или штампано)
2.	Налаз лекара специјалисте о потреби за помоћ и негу другог лица (оригиналан налаз)
3.	Предлог педијатра (за дете) за вештачење (образац бр 1)
4.	Фотокопију личне карте за пунолетно лице, за малолетно лице извод из матичне књиге рођених (прибавља се у матичној служби општине)
5.	Уверење о држављанству ако лице није рођено у Републици Србији (прибавља се у матичној служби општине)

За остваривање права додатка за помоћ и негу, као и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, неопходан је преглед лекарске комисије састављене по прописима пензијско-инвалидског осигурања. Лекарске комисије раде у градовима и надлежне су за више општина које су територијално повезане. Остваривање овог права не зависи од материјалног стања породице већ искључиво од здравственог стања лица. Ово право је лично и не може се наслеђивати.

У случају признавања овог права на ограничени временски рок, на основу става лекарске комисије у поступку вештачења, обавезан је контролни преглед са датумом који најчешће пише у решењу. Уколико нема датума а решењем се право признаје на ограничено време, након истека рока, престаје право, а могуће је, новим захтевом, поново започети поступак остваривања овог права. Уколико нема ограничења право се признаје неограничено.

Право на помоћ за оспособљавање за рад

Право на помоћ за оспособљавање за рад обухвата подршку у образовању и оспособљавању за рад и признаје се деци и младима са сметњама у развоју и одраслим особама с инвалидитетом који се према психофизичким способностима и годинама живота могу оспособити за одређени рад. Процену врши интерресорна комисија, односно комисија РФГИО.

Процена потребе за додатном подршком у образовању обавља се у складу са прописима којима се утврђују основи система образовања и васпитања, а процена могућности оспособљавања за рад утврђује се прописима којима се утврђује професионална рехабилитација и запошљавање особа са инвалидитетом.

Табела 4 – Документа која се прилажу уз захтев

1.	Комплетна здравствена документација
2.	Решење о инвалидности (категоризацији)
3.	Копија личне карте или здравствена књижица за лица испод 16 година
4.	Извод из матичне књиге рођених

Ово право се остварује у виду: трошкова оспособљавања за рад, трошкова смештаја у дому ученика, односно студената или интернату, као и у виду накнаде трошкова превоза. Цену трошкова смештаја одређује установа у коју се корисник смешта, а лице упућено на оспособљавање за рад којем је неопходан превоз од места становања до места оспособљавања за рад има право на накнаду трошкова превоза у висини трошкова најниже цене јавног саобраћаја. Смештај у дому ученика, односно студената или интернат врши се на основу уговора који закључује центар за социјални рад са одговарајућом установом, по прибављеном мишљењу министарства надлежног за социјалну заштиту.

Једнократна помоћ

Једнократна помоћ се обезбеђује лицу које се изненада нађе у ситуацији да му је таква помоћ неопходна. Овакве ситуације могу бити појаве болести и других непогода и несрећа, или других личних, тренутних проблематичних ситуација. Остваривање овог права нема ограниченост и једнообразност у погледу висине новчаних давања и зависи, најчешће, од финансијских могућности локалних самоуправа као и прописа којима уређују ово право. О могућности коришћења и висини материјалних давања у оквиру овог права искључиво одлучује центар за социјални рад, најчешће у форми тимског (комисијског) рада, кроз коју процењује могућности коришћења овог права за сваког корисника појединачно. Корисник овог права може бити сваки грађанин одређене локалне управе који испуњава услове, а колико пута, током године, може да користи ово право, зависи од локалних одлука, најчешће се даје три пута годишње за појединачног корисника/породицу. Пракса показује да се често одступа од овог правила у свим срединама и да се узима у обзир и новонастала ситуација односно тешкоћа у којој се нашао корисник и након коришћења свих права.

Табела 5 – Документа која се прилажу уз захтев

1.	Писани захтев, молба за једнократну новчану помоћ
2.	Фотокопија личне карте за подносиоца захтева и све чланове породице
3.	Извод из матичне књиге рођених или венчаних за све чланове породице (прибавља се у матичној служби општине)
4.	Пријава пребивалишта за малолетну децу (прибавља се у МУП-у, у служби за управне послове)
5.	Докази који се односе на разлог подношења захтева (трошкови лечења, утрошена електрична енергија, огрев, лекови и друга документација у зависности од случаја)
6.	Пореско уверење за пунолетне чланове породице
7.	Уверење о имовном стању о непоседовању непокретне имовине (прибавља се у филијали Пореске управе општине пребивалишта и општине рођења)
8.	Фотокопија три последња чека пензије за корисника пензије
9.	Потврда о приходима за последња три месеца (прибавља се код послодавца)
10.	Уверење Завода за тржиште рада за незапослене чланове породице (прибавља се у Националној служби за запошљавање)
11.	Налаз и мишљење комисије ПИО о неспособности за рад
12.	Фотокопија штедне књижице по виђењу, отворена код Поштанске штедионице

Приказана документација није увек обавезна и углавном се разликује у одређеним локалним срединама. Шта је конкретно потребно за остваривање овог права на територији одређене општине сазнаје се након првог разговора са стручним радником из службе за материјална давања.

Субвенција

Питање субвенција, односно права на умањење трошкова за комуналије, електричну енергију, телефон, инфостан, регулисано је на локалном нивоу, одговарајућом општинском (градском) одлуком. Ниво субвенција обезбеђује се на нивоу оних општина и градова који су донели одлуке о регулисању овог питања. Информацију о коришћењу одређених субвенција и начину остваривања овог права даје стручни радник из службе за материјална давања. Све локалне самоуправе имају неки вид субвенција.

Закључак

Услуге социјалне заштите у заједници могу дати и приватни сектор, организације цивилног друштва и други правни субјекти који одговарају на постављене услове за пружање одређене врсте услуга. Развијање и успостављање ових услуга је одговорност локалних самоуправа која кроз степен развијености и квалитет у пружању услуга мери и испуњеност своје одговорности у односу на грађане који имају потребе за неком врстом услуга. До сада, у већини локалних самоуправа су успостављене услуге као што су помоћ у кући и дневни боравци за различите категорије корисника, становање уз подршку, саветовалишта и сл. Такви облици подршке су потврдили потребу оснивања и развијања али је велики проблем одрживости због двоструких тешкоћа. С једне стране, постоји проблем финансијске одрживости, а са друге, и недовољног разумевања потребе као и сврсисходности услуге од стране доносиоца одлука на локалном нивоу. Због тога је јако битно остваривање утицаја појединаца, групе грађана или организација цивилног друштва на локалну власт како би испунили своје законске обавезе према грађанима на начин који одговара на потребе локалног становништва.

Врсте помоћи и подршке које се могу добити различите су и крећу се од, на пр. решења проблема који је проистекао из материјалних тешкоћа кроз давање једнократне помоћи, до издвајања из породичног окружења у којем се дешава насиље и смештај у прихватилиште и предузимање одговарајућих облика заштите. Уколико постоје услови, могући облици помоћи су и око запошљавања, решења стамбеног проблема кроз програм социјалног становања и многи други облици и начини.

Без обзира који се облик помоћи и подршке остварује, у свим поступцима у реализацији планираних активности равноправно учествује тражилац помоћи, доноси се заједничке одлуке са стручним радницима центра. Професионалци који представљају систем социјалне заштите имају обавезу да тражиоца помоћи воде кроз процес који води до решења, односно позитивних промена у животу, оснажују их и уче како да реше и превазиђу проблеме сопственим снагама и капацитетима.

Литература

- [1] Закону о социјалној заштити, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 24/2011, Београд.
- [2] Правилник о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 59/2008, 37/2010 и 39/2011, Београд.
- [3] Породични закон, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015, Београд.
- [4] Решење о номиналним износима новчане социјалне помоћи, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 94/2017, Београд.
- [5] Закон о пензијском и инвалидском осигурању, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 34/2003, 64/2004, 5/2009, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014 и 73/2018), Београд.